

Usher

CLAUDE DEBUSSY /
ANNELIES VAN PARYS

Debussy herrezen uit het graf

Johan Thielemans

Gezien op 27 maart 2021

Live streaming Muziektheater
Transparant / OB Vlaanderen

Claude Debussy's project voor een opera rond Edgar Allan Poe's kortverhaal 'The Fall of the House of Usher' raakte nooit voltooid. Het bleef bij 20 minuten muziek. Toch presenteren Muziektheater Transparant en OB Vlaanderen nu onder de titel 'Usher' een volwaardige opera op dat thema. Annelies van Parys vulde Debussy's partituur immers aan met nieuwe muziek er perfect bij aansluit. De regie van Philippe Quesne en het nieuwe libretto van Gaea Schoeters overtuigen echter niet helemaal.

01 MAART 2021

Edgar Allan Poe's kortverhaal 'The Fall of the House of Usher' vertelt het verhaal aan Roderick en Madeline, de laatste telgen van het geslacht Usher. In de loop van het verhaal blijkt dat ze een tweeling zijn, met daarbovenop de suggestie van een incestueuze relatie. Dan sterft Madeline. Daar heeft het alle schijn van althans, maar het bloedstollende einde van het verhaal blijkt dat ze levend begraven was. Op dat ogenblik scheurt het huis in twee en stort in. Zo gaat het geslacht Usher plastisch en concreet ten onder.

Claude Debussy vond het een ideaal onderwerp voor een korte opera. Omdat Poe maar weinig dialogen weergeeft en er ook slechts drie personages zijn, voorzag hij extra tekst en voegde hij een dokter toe aan het verhaal. Het project bleef echter onaf. Annelies Van Parys Van Parys, die gefascineerd is door Debussy, besloot om op basis van diens materiaal de partituur te completeren. Het is verbazend hoe haar muzikale bijdrage zich rond de muziek van Debussy slingert. De kameropera die er het resultaat van is staat over de hele lijn op het peil van het Debussy's fragment. Geen kleine verdienste.

Vooraf her orkestrale deel overtuigt sterk. Het orkest is rijk, gedetailleerd, laat verschillende instrumenten goed aan bod komen. Ik heb wel wat bezwaren

tegen de gezongen partijen. Daar zit wat te weinig variatie in. Vanaf de eerste repliek hebben we een gespannen parlando, dat weinig ontwikkeling vertoont. De opera wordt daardoor een opeenvolging van momenten voor ofwel stem, ofwel orkest. Daardoor ontbreekt een grote boog.

Het verhaal zelf blijft trouw aan Poe, op de grotere rol van de dokter na dan. Hij zou een griezelige aanwezigheid moeten zijn. Zijn monoloog op het einde van het verhaal trekt het gegeven naar de wereld van vandaag. Maar librettist Gaea Schoeters komt daarbij niet verder dan een paar modieuze uitspraken. De bescherming door een man wordt als een soort misdaad geduid. De vrouw ontworstelt zich op het einde aan het mannelijk gezag.

Het is een wending die niet organisch aansluit bij het gegeven van Poe, en klinkt als een nogal slappe uiting van hedendaags feminisme. Iets bezwaarlijker is dat Schoeters de dokter laat beweren dat geneeskunde teert op angst en hij daardoor macht over mensen kan uitoefenen. Op zich is het al een nogal ongenueanceerd statement, maar in de huidige coronacrisis, waarin veel domme of zelfs ronduit gevaarlijke uitspraken circuleren, klinkt dat toch als een valse noot.

Qua regie is deze kleine opera van Transparant en OB Vlaanderen minder overtuigend. Het belangrijkste verwijt treft de Franse regisseur Quesne. Zijn spierwit decor straalt geen enkele dreiging uit. De zangers, die toch al mooie prestaties op hun conto hebben staan bij andere producties van OB Vlaanderen, ontbreekt het hier sterk aan een goede leiding. Ze geven het beste van zichzelf als zanger, maar als het op acteren aankomt is het behelpen geblazen. De zwakste schakel is de dokter van Daniel Arnaldos – houterig en zonder uitstraling als acteur. Dat doet het griezelige van zijn personage volledig teniet.

Als het op zingen aankomt is deze kleine groep jonge vertolkers wel opgewassen tegen zijn moeilijke muzikale taak. De meeste indruk maakt de Zweeds sopraan Alexandre Büchel in de rol van Lady Madeline. Zij krijgt ook de mooiste muziek. Die wordt met veel inzet en precisie gedirigeerd door de Zweedse Marit Strindlund.

Zo is deze opvoering van 'Usher' een half succes. Hopelijk krijgt het stuk later nog kansen, zodat de echte kwaliteiten volledig aan het licht kunnen komen. Misschien dat we dan toch nog echt huiveren, zoals het hoort bij Edgar Allen Poe.